

УДК 372.864:687.1

РОЗВИТОК ХУДОЖНЬО-КОНСТРУКТИВНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ НА ЗАНЯТТЯХ ТЕХНОЛОГІЙ

Терещенко Юлія

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор Садовий М. І.

Центральноукраїнський державний педагогічний університет

імені Володимира Винниченка, м. Кропивницький, Україна

У статті розглянуто можливості розвитку художньо-конструктивного мислення учнів на заняттях технологій при вивченні декоративного оздоблення одягу. Досліджено колір, композицію та поняття стилю під час оздоблення різних видів одягу на заняттях технологій, а також розвиток художньо-конструктивного мислення засобами декоративного оздоблення одягу.

Ключові слова: *художньо-конструктивне мислення, композиція, художнє проектування, технології.*

Development of artistic and constructive thinking of vocational and technical education students in technology classes

Tereshchenko Ulia

Scientific supervisor: doctor of pedagogics. of Sciences, Professor Sadovy M. I.

*The Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University, Kropyvnytskyi,
Ukraine*

The article deals with the possibilities of developing the artistic and constructive thinking of students in technology classes in the study of decorative decorations of clothing. The color, composition and concept of style during the decoration of various types of clothes at the lessons of technology, as well as the development of artistic and constructive thinking by means of decorative clothing decoration were explored.

Key words: artistic-constructive thinking, composition, artistic design, technology.

Постановка проблеми. Художньо-конструктивне мислення здатне породжувати новації, технічно просунуті й одночасно естетично вишукані за формою, розміром, декором. Художньо-конструктивне мислення виступає важливим чинником плідності й результативності людської діяльності. А також, за умови значної кількості його носіїв, набуває вже не тільки індивідуальної значущості, а й культуротворчої цінності на рівні окремої людської спільноти, а подекуди й загалом людської культури. Саме з

феноменом художнього мислення, точніше художньо-конструктивного мислення, за нашим переконанням, і можна пов'язувати злет культури і науки. Розвиток художньо-конструктивного мислення є одним із важливих завдань на заняттях з трудового навчання та технологій у закладах загальної середньої освіти.

Аналіз досліджень і публікацій. Серед сучасних досліджень існує велика кількість наукових праць, присвячених розвитку художньо-конструктивного мислення. Для глибшого розуміння своєрідності конструктивного мислення розглянемо мислення як процес і як безперервну операційну взаємодію суб'єкта з об'єктами пізнання.

Операційний компонент конструктивного мислення, що забезпечує його процесуальність, складають операції аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, абстрагування, класифікації, систематизації та конкретизації.

Художньо-конструктивне мислення у своїх працях досліджували такі вчені як Дж. Гілфордом, А. Коваленко [5] та інші. Результати досліджень А. Матюшкіна переконують, що залежно від того, яке мислення переважає, люди можуть бути творчими і репродуктивними більшою чи меншою мірою.

На наш погляд, недостатньо дослідженими залишаються питання інтеграції загальнохудожніх і професійно зорієнтованих знань, формування образного творчого мислення у цілісну систему знань і вмінь учнів під час навчання художнього проектування одягу на уроках технологій.

Мета статті: дослідити розвиток художньо-конструктивного мислення учнів на заняттях технологій у процесі декоративного оздоблення одягу.

Методи дослідження: теоретичні (аналіз літератури, електронних джерел, систематизація результатів дослідження) та емпіричні (педагогічне спостереження).

Виклад основного матеріалу. Художньо-творча діяльність значною мірою полягає не у простому копіюванні дійсності, а у художньому її переосмисленні шляхом інтенсивної творчої роботи мозку, від чого особистість отримує внутрішнє задоволення.

Розвиток художньо-конструктивного мислення учнів пов'язаний з питаннями активізації процесів мислення у ході практичної роботи над навчальними завданнями, адже такий вид діяльності повинен перейти у звичайну особисту потребу кожного. Така особистість, завдяки високосформованому художньо-конструктивному складу мислення, шляхом безпосереднього активного втручання у навколишній світ, створює невідомі до цього суспільно значущі матеріальні й духовні об'єкти. Творець переробляє художні образи з власної точки зору і через образотворчі засоби втілює їх у витворах мистецтва, виражаючи внутрішнє багатство і зміст.

На думку відомого французького художника і скульптора А. Матісса, який досліджував процеси передавання емоцій через колір і форму, в моделі він розкриває найбільш значущі риси, відшукує ті лінії обличчя, які забезпечують кожній людині властиву лише їй індивідуальність. Для цього потрібно вміти мислити творчо, конструктивно-художньо та перманентно перебувати у цьому процесі. Систематична свідомо й несвідомо переробка творцем образів дійсності полягає у частковому відборі тих елементів, які надають належної виразності конкретному художньому образу [1].

Зазначимо, що на нашу думку, художньо-конструктивний склад мислення має бути сформований на належному рівні незалежно від професійної спрямованості особистості. Це означає, що кожна людина має хоча б на шкільному рівні оволодіти основами образотворчої грамоти. Крім цього, розвиток художньо-конструктивного складу мислення особистості є необхідним ще й з тієї причини, що художник залишає мистецький твір завжди незавершеним. Це пробуджує активність людини, яка розвивається через мистецтво. Часто витвір мистецтва є незавершеним тому, що сам процес пізнання складає одну з важливих властивостей мистецтва – перебувати постійно у русі, існувати у живому сприйнятті того, хто пізнає.

Зважаючи на характеристики професійної діяльності майбутніх кваліфікованих робітників, такі фахівці повинні мати інтерес до нового, художній смак, володіти методами нестандартного мислення, вміти творчо

діяти тощо. Тому, формування і розвиток в учнів художньо-конструктивного мислення є основою майбутньої ефективної професійної діяльності.

Доцільно відмітити, що учні професійно-технічних закладів освіти повинні оволодіти образним мисленням. Адже, у свідомості людини образ виникає як результат побаченого, а художній образ – як результат осмисленого. У художньому образі зливаються як риси живого споглядання, так і риси абстрактного мислення. Художній образ – це цілісна та завершена характеристика життєвого явища, яка співвідноситься з художньою ідеєю твору і виявляється у конкретно-чуттєвій, естетично визначеній формі. Тобто, художній образ є особливою формою пізнання дійсності у мистецтві. Художній образ – це єдність об'єктивного та суб'єктивного. Об'єктивне в образі – це все те, що взяте безпосередньо з дійсності, а суб'єктивне – все те, що привноситься до образу творчою думкою творця. Водночас, об'єктивним може бути все, що існує у природі: якісь сценки з життя, люди з їх взаємовідносинами тощо. Суб'єктивне у творі – це думки та оцінки автор, які він намагається нам передати, його власне бачення світу. Тому, за конкретним образом завжди стоїть його творець.

Результати численних досліджень переконують, що аксіомою професійної підготовки майбутніх дизайнерів одягу та аксесуарів є набуття бездоганної графічної грамотності: рисунок, зокрема технічний, має вивчатися учнями протягом усього терміну навчання у професійно-технічному закладі освіти; креслення й перспектива – у всіх проєкціях; бездоганне володіння художніми матеріалами. Рука дизайнера продовжує проєктну думку, тому учень має володіти конструктивним рисунком, академічним живописом, включаючи рисунок людського тіла, живопис навколишньої природи.

Багатовіковий досвід мистецтва й художньої педагогіки переконав, що фундаментом візуального мислення є саме рисунок. Отже, комплекс навчальних дисциплін, що знайомлять учнів з основами анатомії, фізіології, біоніки, також є змістом навчання з художнього проєктування. Такий підхід реалізується в окремих розділах цих дисциплін саме через рисунок.

Для професійної освіти важливим є також зорове сприйняття і виховання художнього смаку. З огляду на це, цікавою та ефективною формою виховання зорового сприйняття є відвідування художніх музеїв, виставок, майстерень талановитих професійних художників тощо [7].

Рівень конструктиву учнів, як правило, залежить від тих навичок, яких набуто в продуктивних видах їх діяльності. Учень високої конструктивної спрямованості здатний повністю заглибитися в те, що його цікавить. Він надзвичайно винахідливий в образотворчій діяльності та використанні різних матеріалів, здатний по-новому підійти до розв'язання конкретної проблеми. Сформованість конструктивного мислення учнів залежить від того, які можливості надасть певне середовище для реалізації їх природного потенціалу. Конструктивні здібності не створюються, а вивільняються. Тому, щоб зрозуміти, як розвивається конструктивна діяльність, необхідно оцінити не лише і не стільки необхідний для цієї діяльності базовий рівень інтелекту, скільки особистість людини та умови її розвитку [2].

Висновки та перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження. Результати проведеного нами дослідження свідчать, що вчителі трудового навчання і технологій повинні на заняттях використовувати сучасні форми, методи і засоби навчання для системного формування художньо-конструктивного мислення учнів. Зокрема, розробка декорування виробу, творчий задум вибору об'єкта праці, застосування основних і додаткових технологій виготовлення та оздоблення виробу, сприяють ефективному формуванню художньо-конструктивного мислення. Формуванню елементів творчості у процесі художньо-конструктивної діяльності учнів сприяє декоративне оздоблення одягу на заняттях технологій.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів розглянутої проблеми. Перспективними напрямками подальших наукових пошуків є дослідження інших видів навчальної та практичної діяльності учнів на заняттях технологій, які сприяють розвитку художньо-конструктивного мислення.

Список використаної літератури

1. Анрі Матіс. Біографія та цікаві факти / Довідник цікавих фактів та корисних знань [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dovidka.biz.ua/anri-matiss-biografiya-ta-tsikavi-fakti>.
2. Волкотруб І. Т. Основи художественного конструювання. Моделювання матеріалів і біоформ. / І. Т. Волкотруб – К. : Вища школа, 1982. – 152 с.
3. Головацький Я. Ф. О народній одязі і убранстві русинів або руских в Галичині і северо-восточної Венгрії. / Я. Ф. Головацький – СПб., 1877. – 168 с.
4. Кирсова Е. В. Історія костюма. Європейські костюми від античності до ХХ століття. / Е. В. Кирсова - М. : Искусство, 1970. – 212 с.
5. Коваленко А. Б. Психологія розуміння творчих завдань. / А.Б. Коваленко – К. : Освіта, 1994. – 186 с.
6. Матейко Э. И. Українські народні мотиви в сучасній одязі. / Э. И. Матейко, С. Й. Сидорович // Міжнародний конгрес антропологічних і етнографічних наук. - М. : Наука, 1964. – 354 с.
7. Смольська Л. І. Психолого-педагогічні умови формування творчого мислення. / Л. І. Смольська // Прак. психол. та соц. робота. – 1999. – №1. – С. 43-44.